

ลัทธิพาณิชยนิยม ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

Mercantilism of the 21st Century

แชมป์ นิมไพบูลย์ (Champ Nimpiboon)¹

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (Narong Petprasert)²

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต

สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการพัฒนา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Ph.D. Student, Doctor of Philosophy in International Political Economy and Development,

Faculty of Economic, Rangsit University

²อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการพัฒนา

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Advisor, Associate Professor Dr., Doctor of Philosophy in International Political Economy

and Development, Faculty of Economic, Rangsit University

Email: champ.nimpiboon@gmail.com

Received: 10 August 2021

Revised: 12 November 2021

Accepted: 12 November 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เก่าแก่และสำคัญ ภายใต้แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (วิเคราะห์เอกสาร) โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารในรูปแบบ หนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แล้วสรุปผลการวิจัย โดยเป็นการศึกษาเฉพาะทฤษฎีพาณิชยนิยมเพื่อที่จะ (1) เข้าใจวิวัฒนาการของแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม (2) เข้าใจกรอบแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม และ (3) เข้าใจและวิเคราะห์หลักสำคัญของแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า แนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม เกิดขึ้นในยุโรป ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15 เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างอำนาจ และความมั่นคงของรัฐ โดยเน้นที่ปัญหาสามส่วนคือ ความมั่นคง บทบาทของรัฐ และตลาด ภายใต้ระบบทฤษฎีนี้จะนำมาซึ่ง ฝ่ายหนึ่งได้และอีกฝ่ายหนึ่งเสีย และเพื่อให้

บรรลุป้าหมายรัฐที่มีอำนาจและความมั่งคั่งมากกว่า ก็จะใช้ยึดประเทศที่ด้อยกว่า เรียกว่าการสร้างอาณานิคม โดยแนวความคิดหลักของทฤษฎีพาณิชยนิยม คือ (1) โลหะเงิน และทองคำ ทำหน้าที่เป็นเครื่องสะสมมูลค่า สะสมความมั่งคั่งของประเทศ (2) ชาตินิยม เชื่อว่าชาติหรือประเทศ สำคัญกว่าบุคคล เน้นประเทศหรือชาติเป็นสำคัญ (3) การค้าระหว่างประเทศ เป็นหนทางสำคัญในการเพิ่มความมั่งคั่ง และอำนาจให้แก่ประเทศ เป็นการค้าแบบผูกขาดและต้องควบคุมอย่างใกล้ชิด นั่นคือรัฐต้องดำเนินนโยบายการค้าที่ทำให้ส่งออกมากกว่านำเข้า และ (4) การแสวงหาอาณานิคม ประเทศจะสามารถกอบโกยผลประโยชน์ สะสมความมั่งคั่ง รักษาความมั่นคงไว้ได้โดยการเอารัดเอาเปรียบประเทศอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่งคั่งและนำไปสู่ประเทศมหาอำนาจในที่สุด

คำสำคัญ: เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ, พาณิชยนิยม, การค้าระหว่างประเทศ

Abstract

This article aims to study the conceptual framework of mercantilism that is a classic and important theory under the concept of international political economy. It is qualitative research (Documentary research) by using a study method from documents in the form of books, journals, articles, thesis, related academic documents and websites to analyze the data and draw conclusions from the research. The study was only the mercantilism in order to (1) understand the background of the concept of mercantilism, (2) to understand the concept of the mercantilism and (3) to understand and analyze the key principles of mercantilism. From the study, it was found that concept of mercantilism was made in Europe in the 15th century that it was a theory of power generation. Moreover, the security of the state emphasis on three issues; First, security of the role in the state and the market. Second, one party gains and the other loses and the last, achievement of the goal of a state with more power and wealth that will occupy an inferior country, called colonization. The main concepts of mercantilism are (1) silver and gold metals act as collectors, that is accumulated the wealth of the country, (2) Nationalism, believed that a nation or a country if more important than the person emphasis, is placed on the country or the nation, (3) International trade, it is an important way to increase wealth and power to the country. It is a monopoly trade and closely controlled. That is, states must implement trade policies that make exports more than imports, and (4) Colonial pursuits, the country will be able to benefit accumulated wealth and maintain stability by taking advantage of other countries. Therefore, this creates wealth and eventually lead to a superpower country.

Keywords: International Political Economy, Mercantilism, International Trade

บทนำ

การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ (International Political Economy: IPE) มีที่มาจากการที่ประเด็นปัญหาต่างๆ ทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศนั้นไม่สามารถแยกขาดจากกัน การศึกษาเฉพาะเศรษฐกิจระหว่างประเทศแต่เพียงอย่างเดียว หรือศึกษาเฉพาะการเมืองระหว่างประเทศแต่เพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอที่จะเข้าใจปัญหาในองค์รวมได้ เนื่องจากการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศนั้น ว่าด้วยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและการเมือง หรือระหว่างตลาดและรัฐ โดยในด้านการเมืองจะเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของรัฐ เพื่อตัดสินว่าใคร ควรได้รับอะไร เมื่อใด และอย่างไร ส่วนในด้านเศรษฐกิจจะว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การจัดสรรทรัพยากร โดยเน้นในเรื่องของความมั่งคั่ง และผลประโยชน์ ในบริบทระหว่างประเทศที่มีความเกี่ยวเนื่องกันมีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะต่างตอบแทนหรือตอบสนองกัน (reciprocal) และมีความเป็นพลวัตภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (David N. Balaam and Michael Veseth, 2008, p. 179) นักวิชาการด้านเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศหลายคนพยายามนิยามการศึกษาเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น ซูซาน สเตรนจ์ (Susan Strange) นักรัฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มศึกษาเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ เสนอว่าเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศผ่านความสัมพันธ์ระหว่างตลาด (market) กับ อำนาจ (authority) หรือรัฐ (state) ในรูปแบบของการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หรืออำนาจเชิงโครงสร้าง (structural power) ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการผลิต การแลกเปลี่ยน และการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งการจัดการเหล่านั้นนอกจากจะพิจารณาถึงการจัดการในรูปแบบของสถาบันแล้วยังต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของคุณค่าต่างๆ หรือความสามารถในการกำหนดกฎกรอบกติการวมอยู่ด้วย เนื่องจากการจัดการต่างๆ ที่ว่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญอย่างไม่มีแบบแผนแต่เป็นผลมาจากการตัดสินใจในบริบทของสถาบัน และกฎเกณฑ์รวมถึงค่านิยมทางสังคมต่างๆ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาของเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะมิติทางเศรษฐกิจเท่านั้น หากแต่มีความหมายครอบคลุมไปถึงมิติทางการเมือง และสังคมที่ส่งผลกระทบต่อมิติทางเศรษฐกิจด้วย (Robert O'Brien and Marc Williams, 2010, p.349)

เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศเป็นช่องทางของการต่อรองกันระหว่างรัฐ (State) และระหว่างตลาด (Market) เพื่อกำหนดการผลิต การแลกเปลี่ยน และการกระจายความมั่งคั่งและอำนาจ

ซึ่งการต่อสู้ และการต่อรองสามารถทำได้หลายรูปแบบ ทั้งการทำข้อตกลง การกดดัน การแข่งขัน รวมไปถึง การใช้กำลังทำสงคราม ในการศึกษาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ โดยทั่วไปแล้ว แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ ประกอบไปด้วย 3 แนวคิด ได้แก่ (1) แนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม (Mercantilism) (2) แนวคิดทฤษฎีเสรีนิยม (Liberalism) และ (3) แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างนิยม (Structuralism)

ทฤษฎีพาณิชยนิยม (Mercantilism) เน้นที่ปัญหาของสามส่วนคือ ความมั่นคง บทบาทของรัฐ และตลาด ในการที่จะรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐ โดยทฤษฎีพาณิชยนิยม (Mercantilism) เป็นทฤษฎีที่เก่าแก่และสำคัญ ในแนวคิดของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ (David N. Balaam and Michael Veseth, 2008, p. 26) และเป็น 1 ใน 3 ทฤษฎีแกนหลักที่สำคัญตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเฉพาะแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม (Mercantilism) โดยมีคำถามการวิจัยว่าลัทธิพาณิชยนิยม ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ยังมีอยู่ไหม และมีรูปแบบเป็นเช่นไร ? เพื่อที่จะเข้าใจในบริบทของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ (เช่น การครอบงำทางเศรษฐกิจ, สงครามการค้า ฯลฯ) ในปัจจุบันให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม
2. เพื่อที่จะเข้าใจในกรอบแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม
3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดหลักสำคัญของแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ลัทธิพาณิชยนิยม เป็นส่วนหนึ่งพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ ซึ่งขยายศักยภาพสูงสุดระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 17 - 18 โดยรัฐบาลใช้นโยบายการค้าเป็นตัวกำหนดนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศด้วย ทั้งนี้โดยสมมุติฐานว่าความมั่งคั่งหรือโภคทรัพย์ในโลกมีจำนวนจำกัด จึงเป็นความจำเป็นของประเทศที่จะต้องรีบเข้าครอบครองโภคทรัพย์นั้นให้ได้ หากไม่รีบเข้าครอบครองก็จะตกเป็นของประเทศอื่น และเป็นการสูญเสียหรือเสียเปรียบอย่างมหันต์ของประเทศตน ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการสูญเสียประเทศแต่ละประเทศจึงมีความจำเป็นต้องเร่งส่งเสริมการอุตสาหกรรมภายในประเทศ ส่งเสริมการเดินเรือพาณิชย์นาวี และการจัดตั้งอาณานิคม รวมทั้งเข้ายึดครองดินแดนต่างๆ ที่อุดมด้วยวัตถุดิบนานาประเภท เพื่อส่งกลับเมืองเจ้าอาณานิคม (Donald Pennington, 1989, p. 90-92)

ลัทธิพาณิชยนิยม เป็นนโยบายเศรษฐกิจที่ออกแบบมาเพื่อเน้นการส่งออกมากกว่านำเข้า โดยนโยบายนี้มีจุดประสงค์เพื่อลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด หรือให้เกินดุล และยังรวมถึงนโยบายเศรษฐกิจที่มีจุดประสงค์เพื่อให้มีทุนสำรองระหว่างประเทศจากการได้เปรียบดุลการค้า โดยเฉพาะสินค้า

สำเร็จรูป ในประวัติศาสตร์นโยบายนี้มักนำไปสู่สงครามและผลักดันให้เกิดการขยายอาณานิคม ลัทธิพาณิชย์นิยม มีบทบาทในยุโรปสมัยใหม่ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 - 18 หรือยุคก่อนอุตสาหกรรม (Proto - Industrialization) ก่อนที่จะเสื่อมไป ปัจจุบันลัทธิพาณิชย์นิยมยังคงมีอยู่ในเศรษฐกิจประเทศอุตสาหกรรมในรูปแบบของการแทรกแซงทางเศรษฐกิจ (economic interventionism) (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564, ออนไลน์)

ทฤษฎีพาณิชย์นิยม (Mercantilism) สำหรับแนวนโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญของพวกพาณิชย์นิยม ก็คือ การสนับสนุนการส่งออก และจำกัดการนำเข้า เพื่อสร้างให้เกิดส่วนเกินทางการค้า (Trade Surplus) ซึ่งเชื่อกันว่าจะนำมาซึ่งความมั่งคั่ง และอำนาจ แต่ความพยายามในการสร้างการเกินดุลทางการค้านั้น ขึ้นกับความเข้มแข็งทางการเมือง และการทหารของชาติ ดังนั้นวงจรของ ความรุ่งเรืองของรัฐก็คือ อำนาจทางการเมือง และการทหารนำมาซึ่งความมั่งคั่ง และความมั่งคั่งที่มากขึ้นก็นำมาซึ่งอำนาจทางการเมือง และการทหารที่เพิ่มขึ้น เป็นวงจรสนับสนุนสืบเนื่องกันไป ด้วยเหตุนี้รัฐชาติที่มีเข้มแข็งทางการเมือง และการทหารจึงเป็นรัฐชาติที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจไปพร้อมๆ กันด้วย (กุลลินี มุทธากลิน, 2559, หน้า 10)

นักพาณิชย์นิยม เป็นกลุ่มบุคคลที่นำเสนอนโยบายเศรษฐกิจภายใต้สูตรสำเร็จคือ การค้าเกินดุล การแทรกแซงของรัฐเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้บรรลุผลตามเป้าหมาย การสร้างการเติบโตโดยเพิ่มการไหลเวียนของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ การสะสมเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญแต่ยังไม่เพียงพอที่จะสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยเสนอมาตรการ 3 อย่างเพื่อเพิ่มปริมาณของเงินในระบบเศรษฐกิจ (ในช่วงนั้นคือ ทองคำและเงิน) (1) ทำสงครามยึดพื้นที่ หรือครอบครองอาณาเขต (2) ทำสงครามให้ได้รับชัยชนะต่อรัฐ และบังคับให้จ่ายค่าสินไหมทดแทน (3) ส่งออกมากกว่านำเข้า ทำให้เกิดการค้าเกินดุลเพิ่มปริมาณทองคำและเงินภายในประเทศ และมาตรการที่ดีที่สุดในการบรรลุเป้าหมายนี้คือการจำกัดการนำเข้า (import restriction) หรือการเพิ่มราคาสินค้านำเข้าเพื่อจำกัดการบริโภคภายในประเทศโดยขึ้นภาษีศุลกากร มีข้อสังเกตว่า ลัทธิพาณิชย์นิยมดำเนินนโยบายการไม่พึ่งพาประเทศอื่นทางเศรษฐกิจ (autarchy) ที่ใช้มาตั้งแต่ยุคกลาง เพื่อปกป้องแหล่งวัตถุดิบ ในการผลิตสินค้าส่งออก แต่เปลี่ยนรูปแบบมาเป็นระบบการปกป้อง (protectionism) เพื่อไม่ให้ประเทศสูญเสียเงินตรา (วรวิทย์ เจริญเลิศ, 2562, หน้า 20)

ลัทธิพาณิชย์นิยมใหม่ (Neo - Mercantilism) มีแนวความคิดคล้ายกับลัทธิพาณิชย์นิยมเดิม คือ มุ่งเน้นการส่งเสริมการค้าที่ก่อเกิดดุลการค้าที่น่าพึงพอใจ โดยต้องมีมูลค่าการส่งออกในปริมาณที่สูงกว่ามูลค่าการนำเข้า ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักคือ การบรรลุเป้าหมายทางการเมืองและสังคม อาทิเช่น ประเทศเจ้าอาณานิคมต้องการจะใช้นโยบายเพิ่มการจ้างงานในประเทศตนเอง โดยมุ่งให้ภาคอุตสาหกรรมเร่งเพิ่มอัตราการจ้างงาน และเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าออกมาในจำนวนมาก ทั้งที่สูงกว่าอุปสงค์ หรือ

ความต้องการบริโภคภายในประเทศตนเอง แล้วผลักดันสินค้าและบริการที่เกินความต้องการการบริโภคของประเทศตนเองสู่ประเทศอาณานิคม ซึ่งแนวคิดพาณิชยนิยมใหม่นี้ เป็นการพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากแนวคิดพาณิชยนิยมเดิมที่มุ่งเน้นเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น (นิเวทย์ เอมเอก, 2557, หน้า 21)

ลัทธิพาณิชยนิยมใหม่ (Neo - Mercantilism) มองว่าความมั่งคั่งของรัฐมาจากการปกป้องเศรษฐกิจภายในประเทศ และการอาศัยเครื่องมือทางด้านกำแพงภาษีในการได้มาซึ่งความได้เปรียบของรัฐ ดังปรากฏให้เห็นผ่าน “สงครามการค้า” (trade wars) (จิตติภัทร พูนขำ, 2564, ออนไลน์)

ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2558, หน้า 18-19) ได้กล่าววาทสำคัญแนวคิดพาณิชยนิยมไว้ ดังนี้

1. บรรณาธิปไตยซึ่งความมั่งคั่ง โดยพิจารณาจากโลหะเงิน และทองคำ (silver and gold) (ในช่วงเวลานั้นใช้ระบบมาตรฐานทองคำ คือใช้ทองคำเป็นเงินตราระหว่างประเทศ)

2. สนับสนุนความเป็นชาตินิยมโดยเน้นให้ประเทศมีส่วนเกินของการส่งออก และความเป็นชาตินิยมก็หมายความว่า ทางด้านการทหารต้องมีกองทัพที่เข้มแข็ง

3. สนับสนุนให้นำวัตถุดิบเข้ามาโดยยกเว้นภาษี และจำกัดการนำวัตถุดิบออกนอกประเทศ นโยบายนี้เน้นการส่งสินค้าออกแต่ลดการนำเข้าสินค้า ซึ่งเป็นความหวั่นเกรงสินค้าเข้า (the fear of import goods)

4. นักพาณิชยนิยมเชื่อว่าการครอบครอง และการกอบโกยผลประโยชน์จากดินแดนอาณานิคม โดยการผูกขาดการค้าในดินแดนอาณานิคมจะทำให้ได้ประโยชน์แก่ตนฝ่ายเดียว

5. นักพาณิชยนิยมสนับสนุนให้มีการทำธุรกิจในประเทศโดยระบบการค้าเสรี ไม่เห็นด้วยกับการเก็บภาษีภายในประเทศ อกร และข้อจำกัดในการขนย้ายสินค้า

6. นักพาณิชยนิยมชอบรัฐบาลกลางที่เข้มแข็งและสามารถควบคุมธุรกิจได้

7. นักพาณิชยนิยมสนับสนุนความมั่งคั่งของชาติ แต่ไม่ได้หมายความว่าประชากรส่วนใหญ่ในประเทศจะมีความมั่งคั่ง เพราะในทางปฏิบัตินักพาณิชยนิยมจะชอบให้มีประชากรจำนวนมาก เพื่อให้ประชากรทำงานหนักแต่มีค่าแรงถูก และการมีทหารจำนวนมากเพื่อต่อสู้และป้องกันศัตรู

จากแนวคิดทฤษฎีข้างต้น ผู้วิจัยกล่าวโดยสรุปคือ ลัทธิพาณิชยนิยม (Mercantilism) หมายถึงการจัดการกับเศรษฐกิจที่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่รัฐบาลและประเทศ โดยสามารถแบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ช่วง คือ แนวคิดพาณิชยนิยมคลาสสิก (Classical Mercantilism) ซึ่งเป็นแนวคิดในช่วงแรก และแนวคิดพาณิชยนิยมใหม่ (Neo - Mercantilism) ซึ่งเป็นแนวคิดในช่วงหลัง

1. แนวคิดพาณิชยนิยมคลาสสิก (Classical Mercantilism) เป็นแนวคิดในช่วงระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 15 - 18 โดยเน้นการส่งออกสินค้าในปริมาณมาก และนำเข้าสินค้าในปริมาณน้อย แนวคิดเช่นนี้เป็นไปได้ภายในบริบทของการขยายตัวทางการค้าที่เพิ่มมากขึ้นในยุคต้น แต่ต่อมากการค้าเน้นนโยบายตามแนวคิดนี้ก็นำมาซึ่งความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐชาติ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของ

ผลประโยชน์หรืออำนาจของรัฐใดรัฐหนึ่ง เปรียบเสมือนภัยคุกคามแก่รัฐอื่นๆ ในฐานะที่ทำให้รัฐอื่นๆ สูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และอำนาจทางการเมืองการทหาร

นอกจากนี้แนวคิดพาณิชยนิยมยังเป็นแนวคิดที่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรัฐใดรัฐหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐอื่นๆ กล่าวคือ รัฐใดรัฐหนึ่งจะต้องมีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐอื่น ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้อำนาจและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรัฐแยกไม่ขาดจากอำนาจ และผลประโยชน์ในทางการเมือง แนวคิดพาณิชยนิยมจึงมีมิติของชาตินิยมทางเศรษฐกิจ (economic nationalism) กล่าวคือ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรัฐอยู่เหนือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจส่วนบุคคล การแสวงหาอาณานิคม (colonialism) เป็นเครื่องมือสำคัญที่สะท้อนถึงความพยายามของพวกพาณิชยนิยม ในการควบคุมการได้เปรียบทางด้านการค้า ได้แก่ การส่งออกมาก และการนำเข้าน้อย ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศที่เป็นเจ้าอาณานิคมได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศอาณานิคม เนื่องจากประเทศอาณานิคมเป็นทั้งตลาดรองรับสินค้า และแหล่งวัตถุดิบราคาถูกให้กับประเทศ เจ้าอาณานิคม นโยบายของพวกพาณิชยนิยมอยู่ในลักษณะที่มีกฎระเบียบที่เข้มงวดต่อการนำเข้าสินค้า ในขณะที่ให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือแก่การส่งออก รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดการค้าอาณานิคมเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม นโยบายต่างๆ เหล่านี้ของพวกพาณิชยนิยมไม่ได้เป็นเป้าหมายในตัวของมันเอง แต่เป็นเครื่องมือที่จะนำมาซึ่งเป้าหมายอื่นๆ อันได้แก่ ความมั่งคั่ง อำนาจทางการเมือง และความมั่นคงของประเทศ

2. แนวคิดพาณิชยนิยมใหม่ (Neo - Mercantilism) พัฒนาขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการ ล่มสลายลงของค่ายสังคมนิยมใน ค.ศ. 1989 ทำให้มีการพึ่งพาซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการดำเนินงานขององค์กรระหว่างประเทศ เช่น องค์การการค้าโลก (WTO) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งสนับสนุนให้เกิดการขยายตลาดใหม่ๆ พร้อมไปกับการลดข้อกีดกันทางการค้า การขยายตัวมากขึ้น และการขึ้นต่อกันและกันทางเศรษฐกิจผ่านการเชื่อมโยงกันด้วยการค้า ส่งผลกระทบให้ประเทศต่างๆ มีความกังวล จึงพยายามแสวงหาหนทางที่จะปกป้องความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความเป็นอิสระให้แก่ประเทศของตน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายแบบพาณิชยนิยมแบบคลาสสิกเช่นในอดีต ผ่านนโยบายการเก็บภาษี และการจำกัดปริมาณการนำเข้าเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศในรูปแบบที่เรียกว่า การกีดกันทางการค้า ไม่เป็นที่ยอมรับกันในบริบทเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีลักษณะแบบเสรีนิยม ประเทศต่างๆ จึงปรับเปลี่ยนการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจไปอยู่ในรูปแบบใหม่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศในรูปแบบที่เรียกว่า พาณิชยนิยมใหม่ (Neo - Mercantilism) เพื่อไม่ให้ขัดกับการห้ามการกีดกันทางการค้า เครื่องมือที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้ในการปกป้องทางการค้า จะมีการพัฒนารูปแบบไปจากเดิมที่ใช้มาตรการทางภาษี (tariff measures) ด้วยการกำหนดอัตราภาษี

นำเข้าที่สูง มาเป็นมาตรการแบบใหม่ที่ไม่ใช่ภาษี (non - tariff measures) เช่น การนำเข้ามาตรฐาน ด้านสิ่งแวดล้อม แรงงาน สิทธิมนุษยชน และคุณภาพสินค้ามาใช้ในการกีดกันทางการค้าแทน เรียกว่า การกีดกันทางการค้ารูปแบบใหม่ (new protectionism)

เมื่อบริบทของเศรษฐกิจการเมืองในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็น เปลี่ยนแปลงไป มีความเชื่อมโยงกันระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศต่างๆ ใน รูปแบบของโลกาภิวัตน์ การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การดำเนินนโยบายต่างๆ ของพวกพาดิชนิยมใหม่ที่มีเป้าหมายเพื่อปกป้อง ผลประโยชน์ และรักษาอำนาจของชาติจึงประสบกับทาง 2 แพร่ง คือ ในด้านหนึ่ง โลกาภิวัตน์ก็เปิด โอกาสให้รัฐชาติที่มีอำนาจทางการเมือง และเศรษฐกิจ เก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากความเชื่อมโยง และขึ้น ต่อกันและกันสร้างความเข้มแข็งให้กับรัฐชาติ ในอีกด้านหนึ่ง โลกาภิวัตน์ก็ทำให้รัฐชาติต้องเผชิญกับ ความยากลำบาก และความท้าทาย เนื่องจากไม่สามารถดำเนินนโยบายได้อย่างอิสระ รวมถึงไม่สามารถ ควบคุมผลกระทบของกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้ จึงอาจจะกล่าวได้ว่าโลกาภิวัตน์นับเป็นบริบทที่ท้าทาย ต่อการรักษาอำนาจ และผลประโยชน์ของรัฐชาติ ในทัศนะของพวกพาดิชนิยม (mercantilism)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีพาดิชนิยม (mercantilism) เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (documentary research) โดย ทำการศึกษาค้นคว้าจาก หนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และ เว็บไซต์ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาแล้วเรียบเรียงเพื่อสรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย

วิวัฒนาการของแนวคิดทฤษฎีพาดิชนิยม เกิดขึ้นในยุโรป ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15 - 18 ซึ่งยึดหลักการสร้างความมั่งคั่งให้ชาติพร้อมกับอำนาจ หลักการของการค้าในยุคนี้คือการส่งออกให้มาก และนำเข้าให้น้อย พร้อมทั้งสะสมทองคำ ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน โปรตุเกส ซึ่งได้พัฒนา อุตสาหกรรมก้าวหน้ากว่าชาติอื่น จึงต้องขยายการส่งออกสินค้าในภาคอุตสาหกรรมและนำเข้าสินค้า เกษตรจากประเทศอื่นที่ด้อยพัฒนามากว่า ซึ่งนำมาซึ่งการได้ดุลการค้าและการสะสมความมั่งคั่ง ในยุคนี้ อำนาจรัฐอยู่เบื้องหลังของการค้า มีการแพร่ขยายของลัทธิล่าอาณานิคม (colonialism) ยึดครองประเทศ อื่นพร้อมๆ กับการสร้างอาณาจักรการค้าผ่านบริษัทเอกชน เช่น อีสต์อินเดียของอังกฤษ เป็นต้น (พรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุล, 2551, หน้า 11)

ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองได้เกี่ยวพันกันอย่างแนบแน่น เป็นฐานรองรับ แนวความคิดของลัทธิพาดิชนิยม (mercantilism) การก่อร่างสร้างระบบเศรษฐกิจแบบส่งสินค้าออกและ

มุ่งแสวงหาความมั่งคั่งจากการค้าระหว่างประเทศ เป็นแนวคิดหลักของความคิดที่เกิดขึ้น ในขณะที่ด้านการเมืองต้องการสร้างจักรวรรดิได้เกิดขึ้น ภายใต้การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (absolute monarchy) ความต้องการเลือดรักชาติ การสร้างรัฐให้เป็นหนึ่งเดียว ปลุกฝังแนวความคิดชาตินิยม (nationalism) ให้ผู้คนมีเป้าหมายเดียวกันในการสร้างประเทศให้เป็นมหาอำนาจของโลก ทำให้ปัญหาต่างๆ ในประเทศทั้งการปกครองและการเมืองสงบราบคาบ ภายใต้อำนาจรัฐที่เข้มแข็งโดยมุ่งเป้าไปสู่ลัทธิจักรวรรดินิยม (imperialism) สร้างกองกำลังทหารให้แข็งแกร่ง รัฐบาลมีเสถียรภาพ และความจำเป็นในการมุ่งแสวงหารายได้ เพื่อเสริมสร้างแสนยานุภาพก็ตามมา สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชาติและปลุกกระแสชาตินิยม (nationalism) ได้อย่างรุนแรงและลึกซึ้ง

กองกำลังจักรวรรดิที่มีแสนยานุภาพได้ก่อเกิดขึ้นตลอดภาคพื้นยุโรป แต่มิได้มุ่งรบกันเองภายในภาคพื้นทวีป แต่มุ่งเป้าเข้าไปยึดครองประเทศที่ด้อยพัฒนาและอ่อนแอ ที่มีทรัพยากรอย่างอุดมสมบูรณ์และยังมีได้ใช้ นำมาสร้างความมั่งคั่ง (wealth) ให้กับจักรวรรดิของตนเอง ลัทธิล่าอาณานิคมได้เกิดขึ้นมาแทนที่การแสวงหาความมั่งคั่งจากการพัฒนาในระบบเศรษฐกิจภายในด้วยการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังหมดยุคล่าอาณานิคมการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมก็ได้กลับมาเป็นแนวทางหลักอีกครั้งหนึ่ง

นโยบายเศรษฐกิจอยู่ในแนวทางรูปแบบของการปกป้องการค้า (trade protection) เริ่มจากความต้องการเกินดุลการค้า มุ่งเน้นหาตลาดส่งออกสินค้าของประเทศตนเองไปสู่อาณานิคมเป็นการค้าแบบผูกขาด การพัฒนาอุตสาหกรรมไม่มีความจำเป็นมากนักในเรื่องของการแข่งขัน การแสวงหาตลาดแบบอาณานิคมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากกว่า และเพื่อให้เกิดการเกินดุลการค้าสูงสุดที่เป็นเป้าหมายหลักของลัทธิ มาตรการปกป้องตลาดภายในประเทศได้ถูกนำมาใช้อย่างเข้มงวด เพื่อให้ผลในสองแรงบวกทั้งการส่งออกและนำเข้าทำงานพร้อมๆ กันไป แนวความคิดในยุคนี้จึงเป็นต้นแบบของการแสวงหาความได้เปรียบทางการค้า (trade advantage) กับประเทศคู่ค้าอย่างสุดโต่ง มิได้มองถึงผลประโยชน์ร่วมของประเทศคู่ค้าเลย

ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจเป็นตัวเร่งให้ยุคกลางล่มสลายเร็วขึ้น สังคมก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ การกำเนิดขึ้นของบริษัทขนาดใหญ่ของประเทศอังกฤษที่ผูกขาดการค้าระหว่างประเทศ อันเป็นยุคของทุนนิยมพาณิชย์ (commercial capitalism) พัฒนาการด้านการค้าและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ในช่วงนี้ได้ทำลายเศรษฐกิจแบบศักดินาลงอย่างสิ้นเชิง และเป็นการเกิดขึ้นของรัฐชาติ (nation - state) เหตุการณ์นี้ดำเนินอยู่ในศตวรรษที่ 16 และแสดงให้เห็นว่าพ่อค้าไม่เพียงแต่ต้องการทุนพาณิชย์เท่านั้นแต่ยังช้อนผลประโยชน์อย่างอื่นได้ด้วย จากการสร้างเหตุผลของการสร้างชาติ

รัฐบาลประเทศต่างๆ นำหลักการนี้ไปใช้ เพราะมองเห็นอยู่แล้วว่าเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับรัฐสมบูรณาญาสิทธิ (absolutist state) เพื่อป้องกันกรขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง แข่ง

กับอำนาจรัฐ ซึ่งต่างสอดรับกันในด้านความคิดเรื่องผลประโยชน์ของชาติว่าจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าของประเทศชาติ กลยุทธ์การรักชาติหรือชาตินิยม (nationalism) ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายและเป็น อีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ใช้หลักจิตวิทยามากำหนดพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจเพื่อเอื้ออำนวยการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งอาจใช้ในช่วงที่เศรษฐกิจประเทศกำลังประสบปัญหาหรือต้องการการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องยาวนาน เช่น ญี่ปุ่น

นโยบายของนักพาณิชยนิยมจึงวางกรอบเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้ชาติ และให้ชาตินำนโยบายของพวกเขาไปใช้ การขยายตัวด้านพาณิชยกรรมนำไปสู่ผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลที่หลากหลาย และกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ต่างเพ่งมองไปที่อำนาจส่วนกลางว่า อำนาจส่วนกลางจะรักษาผลประโยชน์ของพวกเขาได้หรือไม่ ในขณะที่ต้องแข่งขันกับคู่แข่งทางการค้า และท้ายสุดประเทศก็ได้ผลประโยชน์จากการค้าด้วยการสร้างความแข็งแกร่งให้รัฐ

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทางเศรษฐกิจและการเมือง แนวคิดทางเศรษฐกิจและการเมืองต้องสอดคล้องกันและกัน ลัทธิทุนนิยมพาณิชยได้ปูพื้นฐานเพื่อไปสู่ลัทธิทุนนิยมสมัยใหม่เห็นได้จากอำนาจรัฐและการแทรกแซงของรัฐในเรื่องเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการของระบบทุนนิยม นักพาณิชยนิยมต้องการสร้างความเข้มแข็งของชาติเพื่อการปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าและหลายกำแพงกีดกันในยุคกลาง เพื่อให้เกิดการขยายตัวของพาณิชยกรรม และก็ชัดเจนว่าการควบคุมกำกับดูแล (regulations) การจำกัดการค้าโดยการผูกขาด (monopoly) และการปกป้องการค้า (trade protection) เป็นหลักการสำคัญและจำเป็นยิ่งของรัฐในขณะนั้น มีความต้องการทุนพาณิชย (commercial capital) มากขึ้น และการจัดสรรตลาดเพื่อประกันความได้เปรียบคู่แข่ง แต่เมื่อลัทธิทุนนิยมเติบโตถึงขีดสุด การผูกขาด การปกป้องการค้า และการควบคุมกำกับดูแลของรัฐก็ไม่จำเป็นอีกต่อไป (วสันต์ ภูวภัทรพร, 2562, หน้า 58)

กรอบแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม เป็นทฤษฎีที่รัฐใช้คือ อำนาจ และความมั่งคั่ง หรือเน้นที่ปัญหาสามส่วนคือ ความมั่งคั่ง บทบาทของรัฐ และตลาด ภายใต้ระบบนี้ปฏิบัติการทางพาณิชยจะนำมาซึ่ง มีฝ่ายหนึ่งได้และอีกฝ่ายหนึ่งเสียหรือที่เรียกว่า Zero-Sum Game และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายประเทศที่มีอำนาจทางการค้าก็จะเข้ายึดประเทศที่ด้อยกว่าเรียกว่าการสร้างอาณานิคม (colonialism) ในช่วงศตวรรษนี้ เชื่อว่าโลหะเงิน (silver) และทองคำ (gold) เป็นทรัพยากรที่จะสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศได้ ซึ่งประเทศจะมีโลหะเงินและทองคำดังกล่าวได้โดยการทำการค้าระหว่างประเทศ โดยให้ประเทศทำการส่งออกมากกว่าการนำเข้า ดุลการค้าประเทศจะได้เกินดุล โลหะเงินและทองคำก็จะไหล เข้าสู่ประเทศมากมาย สร้างความมั่งคั่งและนำไปสู่ประเทศมหาอำนาจในที่สุด ดังนั้นเพื่อให้ประเทศเกินดุลทางการค้าและมีความได้เปรียบเศรษฐกิจ รัฐจึงเข้ามามีบทบาทในเรื่องการค้าระหว่างประเทศ โดยการดำเนินนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมและอุดหนุนการส่งออก เช่น ยกเว้นการจัดเก็บภาษีการส่งออก ให้เงินอุดหนุน

เพื่อช่วยเหลือผู้ส่งออก ควบคุมการนำเข้าทองคำจากนอกประเทศ รวมถึงการสนับสนุนให้แสวงหาอาณานิคม เพื่อเพิ่มแหล่งวัตถุดิบให้กับประเทศ เป็นต้น ตลอดจนสกัดกั้นการนำเข้าจากประเทศอื่นๆ

หลักสำคัญของแนวคิดทฤษฎีพาณิชย์นิยม สรุปได้ดังนี้

1. โลหะเงิน และทองคำ (silver and gold) ทำหน้าที่เป็นเครื่องสะสมมูลค่า และสะสมความมั่งคั่งของประเทศ กล่าวคือ ประเทศจะร่ำรวยก็โดยการมีแร่โลหะที่มีค่า คือทองคำ สะสมอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นความร่ำรวยยังเป็นที่มาของอำนาจทางการเมือง บุคคลหรือประเทศที่มีทองคำสะสมอยู่มากแสดงถึงความมั่งคั่ง และเมื่อมีความมั่งคั่ง อำนาจทางการเมือง อำนาจทางการทหารก็จะเกิดตามมา นั่นคือประเทศจะมีความมั่นคง เมื่อมีความมั่งคั่ง นอกจากนั้นการมีทองคำมากก็จะทำให้ปริมาณเงินมากด้วย ซึ่งในที่สุดจะกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ขยายตัวและเจริญก้าวหน้า

2. ชาตินิยม (nationalism) แนวคิดในเรื่องชาตินิยมในยุคสมัยพาณิชย์นิยมเป็นไปอย่างเข้มข้นมาก โดยในสมัยนี้มีความเชื่อว่าชาติหรือประเทศ สำคัญกว่าบุคคลแต่ละคนในประเทศ ดังนั้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจมิได้เน้นความเจริญก้าวหน้าของบุคคล แต่เน้นประเทศหรือชาติเป็นสำคัญ นอกจากนั้นชาติของตนเองจะสำคัญที่สุด การที่สามารถทำให้ชาติเจริญก้าวหน้ามีอำนาจโดยการเอาเปรียบจากประเทศอื่นหรืออาณานิคม เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ

3. การค้าระหว่างประเทศ (international trade) เป็นหนทางสำคัญในการเพิ่มความมั่งคั่งและอำนาจให้แก่ประเทศ ดังนั้นรัฐจึงต้องควบคุมการค้าให้อยู่ในรูปแบบอย่างมีข้อกำหนด เป็นการค้าแบบผูกขาดและต้องควบคุมอย่างใกล้ชิด นั่นคือรัฐต้องดำเนินนโยบายการค้าที่ทำให้ส่งออกมากกว่านำเข้า ทั้งนี้เพราะมูลค่าส่วนเกินของการส่งออกนี้จะทำให้เกิดการไหลเข้าของแร่โลหะที่มีค่าคือ ทองคำและโลหะเงิน การค้าขายระหว่างประเทศกับประเทศอาณานิคมจะอยู่ในรูปแบบการค้าแบบผูกขาด บุคคลในประเทศไม่มีเสรีภาพในการส่งออกและนำเข้าสินค้า นั่นคือการค้าระหว่างประเทศถูกควบคุมอย่างเข้มงวด บุคคลไม่มีเสรีภาพในการเลือกนำเข้าตามความพอใจหรือความต้องการใช้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการไหลออกของทองคำ ในการส่งสินค้าออกไปเพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้านำเข้านั้น สินค้าที่สามารถทำได้คือ วัตถุดิบ ส่วนสินค้าสำเร็จรูปจะถูกห้ามนำเข้า หรือถูกเรียกเก็บภาษีในอัตราสูง สำหรับการส่งออกนั้นประเทศต้องส่งออกให้มาก วัตถุดิบหรือสินค้าที่ใช้เพื่อผลิตสินค้าออกนั้นห้ามนำส่งออก

4. การแสวงหาอาณานิคม (colonialism) เนื่องจากประเทศต่างๆ ไม่สามารถทำให้เกิดส่วนเกินการส่งออก (export surplus) ได้อย่างต่อเนื่อง และจำนวนโลหะมีค่าคือเงินและทองคำ มีคั่งที่ในระยะเวลาหนึ่ง ดังนั้นประเทศจะสามารถกอบโกยผลประโยชน์ สะสมความมั่งคั่ง รักษาความมั่นคงไว้ได้ก็โดยการเอารัดเอาเปรียบจากประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศอาณานิคม ดังนั้นยุคสมัยนี้จึงเป็นยุคสมัยของการล่าอาณานิคม โดยอาณานิคมเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นแหล่งวัตถุดิบ แหล่งแร่โลหะ มีค่า และเป็นตลาดสินค้า (สำหรับรูปแบบการค้าอยู่ในรูปแบบผูกขาด ทั้งสินค้าสำเร็จรูปและวัตถุดิบ)

ตารางที่ 1 สรุปประเด็นการวิเคราะห์ของแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม

ประเด็นการวิเคราะห์	ช่วงเวลาที่ก่อตัว	ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ	รูปแบบของความสัมพันธ	พื้นฐานของเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ
พาณิชยนิยม (Mercantilism)	คริสต์ศตวรรษที่ 15	รัฐชาติ	แข่งขัน และแย่งชิงอำนาจ	ฝ่ายหนึ่งได้และอีกฝ่ายหนึ่งเสีย

ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 2 สรุปลำดับและความเชื่อมโยงกันตามแนวคิดทฤษฎีพาณิชยนิยม และพาณิชยนิยมใหม่

ที่มา: ผู้วิจัย

ตัวอย่างพาณิชยนิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 21

การครอบงำเศรษฐกิจแนวใหม่ (จีน - ลาว)

1. โครงการก่อสร้างทางรถไฟ ลาว – จีน (ผ่านโครงการ Belt and Road Initiative หรือ BRI)

เป็นการเชื่อมต่อทางภูมิรัฐศาสตร์เศรษฐกิจ ตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ เป็นนโยบายที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน ให้กลายมาเป็นมหาอำนาจ และผู้นำทวีปเอเชีย

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความเสี่ยงที่จะกลายมาเป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจให้กับสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พึ่งพิงในด้าน การค้า การลงทุน ความช่วยเหลือทางการเงิน และโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ทางรถไฟ ลาว – จีน (สาธารณรัฐประชาชนจีน ให้การสนับสนุนด้านการเงินในการก่อสร้าง) (Tom Miller, 2017, p. 216)

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย นโยบายดังกล่าว การสนับสนุนด้านการเงินของสาธารณรัฐประชาชนจีน นั้น มีนัยสำคัญแอบแฝง เพื่อหวังผลประโยชน์ในหลากหลายด้าน เช่น การเข้าไปมีสัมปทานกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยรอบบริเวณทางรถไฟ การจ้างคนงานจีนเข้ามาทำงานในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การอำนวยความสะดวกในการส่งออกสินค้าหรือบริการเป็นจำนวนมาก จึงทำให้น่าคิดว่าสาธารณรัฐประชาชนจีน จะคาดหวังเรื่องการเคลื่อนย้ายกองกำลังทางทหารด้วยหรือไม่ สังเกตได้ว่านโยบายดังกล่าวก็เพื่อเป็นการครอบงำระบบเศรษฐกิจแล้ว อาจมองถึงการครอบงำในด้านความมั่นคงด้วยเช่นกัน

2. สวนกล้วยจีน (สัมปทาน “ปลูกกล้วยหอม” ของกลุ่มทุนจีน)

กลุ่มทุนจีนเข้ามาลงทุนปลูกกล้วยหอม (เขียว) ในแขวงบ่อแก้ว เมืองห้วยทราย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อส่งกลับไปขายในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยทุนจีน เช่าที่ไร่ละ 5,000 บาทต่อไร่ต่อปี พันธุ์กล้วยที่ปลูกนั้น มีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อส่งมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ลักษณะพันธุ์แตกต่างจากกล้วยหอมทอง (พื้นที่ 1 ไร่สามารถปลูกได้ 300 ต้น ผลผลิตหนึ่งเครือประมาณ 7 - 8 หวี น้ำหนักหวีละประมาณ 8 - 10 กก.) นอกจากเมืองห้วยทราย ยังมีการขยายไปยังเมืองต้นผึ้ง รวมแล้วพื้นที่สัมปทานปลูกกล้วยหอมในแขวงมีประมาณ 6 หมื่นไร่ และผลัดกล้วยหอมส่งกลับสาธารณรัฐประชาชนจีน 100% สาเหตุที่ทุนจีนเลือกแขวงบ่อแก้ว เพราะมีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก ทั้งทางบกและทางเรือผ่านทางหลวงสาย R3A และเมืองห้วยทราย ตั้งอยู่ริมฝั่งโขง (เชื่อมไทย ลาว และจีน) ตอนแรกที่กลุ่มทุนจีนมาลงทุน ชาวลาวก็ตื่นตาตื่นใจไปกับกล้วยหอมจีน และทางแขวงมีรายได้จากการเก็บภาษี แต่จากการปลูกกล้วยหอมดังกล่าว ได้มีผลกระทบจากการใช้สารเคมีในสวนกล้วยมากขึ้น ทางรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงเข้ามาควบคุมโดยได้ออกนโยบายคุมกำเนิดสวนกล้วย โดยห้ามขยายพื้นที่ปลูกกล้วย เพราะสภาพการลงทุนปลูกกล้วย ในระยะที่ผ่านมามีปัญหา โดยเฉพาะการใช้ปุ๋ยเคมี รวมทั้งยาปราบศัตรูพืช ที่ไม่ได้รับการตรวจตราและคุ้มครองจากภาครัฐ ซึ่งให้เห็นแล้วว่ากลุ่มทุนจีนเห็นแก่ได้ นำสารเคมีที่ทั่วโลกไม่ใช้กันแล้ว แต่ยังลักลอบนำเข้ามาใช้ ถือว่าเป็นอันตรายต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันทางรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีมติห้ามขยายพื้นที่ปลูกกล้วยในขอบเขตทั่วประเทศ และที่มีอยู่ก็ต้องบังคับใช้กฎหมาย ดำเนินการเอาผิดในการใช้สารเคมีที่ไม่ได้มาตรฐาน (คมชัดลึก, 2559, ออนไลน์)

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย สถานการณ์ดังกล่าวการอนุญาตให้กลุ่มทุนจีนปลูกกล้วยหอม (เขียว) ในช่วงที่ผ่านมา ถึงแม้จะเกิดประโยชน์ด้านการสร้างรายได้ (รายได้จากการสัมปทานที่ดิน และรายได้แก่ประชาชน ทำให้คนในชุมชนมีงานทำ) แต่จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้ว เป็นการสร้างรายได้จำนวนหนึ่งเท่านั้น แต่ข้อเท็จจริงจากในพื้นที่ กลับเป็นรายได้ที่ไม่มั่นคง การใช้แรงงานมีความเสี่ยงสูงต่อสุขภาพจากสารเคมีอันตราย และยังทำให้ดินมีสภาพเสื่อมโทรมเร็ว

3. คิงส์โรมัน เมืองใหม่จีน (สัมปทาน 99 ปี เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว)

เมืองต้นผึ้ง กลายเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ หรือโครงการคิงส์โรมัน ตั้งอยู่สามเหลี่ยมทองคำ พื้นที่ประมาณ 7,500 ไร่ กลุ่มทุนจีนได้รับสัมปทานจากรัฐบาล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นเวลา 99 ปี กำลังเร่งสร้างเมือง มีสิ่งปลูกสร้าง เช่น ตึกสูง ที่พักอาศัย ร้านค้า สถานบันเทิง และบ่อนกาสิโน คือสิ่งที่ยืนยันว่าการพัฒนาเมืองของกลุ่มทุนจีนบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ตรงข้ามอำเภอเชียงแสน เป็นไปอย่างรวดเร็ว ถนนเส้นทางต่างๆ ที่เชื่อมระหว่างเมืองห้วยทราย กับเมืองต้นผึ้ง เข้าสู่คิงส์โรมัน เต็มไปด้วยอาคาร สถาปัตยกรรมจีน ที่พัก ร้านอาหาร สิ่งปลูกสร้างที่เป็นภาษาจีน แสดงถึงบริเวณเมืองต้นผึ้ง มีกลุ่มชาวจีน เข้ามาท่องเที่ยว และอาศัยอยู่จำนวนมาก (ข้อมูลจากด้านตรวจคนเข้าเมืองเชียงแสน ตรงข้ามกับคิงส์โรมัน ในช่วงเวลาปกติจะมาชาวจีน เดินทางผ่านด่านวันละ 700-800 คน นั้นหมายความว่าในปีหนึ่งจะมีชาวจีนข้ามด่านนี้ราว 250,000-290,000 คน) ปัจจุบันเริ่มมีสินค้าจีนเข้ามาค้าขายในบริเวณดังกล่าว เช่น สินค้าประเภทโทรศัพท์มือถือ เครื่องใช้ไฟฟ้า และรถจักรยานยนต์ (Thai PBS, 2563, ออนไลน์)

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบในช่วงที่ เกาะฮ่องกง (British Hong Kong) อยู่ภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักร (สหราชอาณาจักรเช่าเกาะฮ่องกง เป็นเวลา 99 ปี) ในแบบอาณานิคม ผู้ปกครองคือคนอังกฤษ ภาษาราชการคืออังกฤษ ไม่มีการเลือกตั้ง สภาพของเกาะฮ่องกงเหมือนจังหวัดหนึ่ง ที่มีผู้ว่าราชการส่งมาจากเมืองเจ้าอาณานิคมคืออังกฤษ ประชาชนไม่มีสิทธิเลือกผู้นำ สิ่งหนึ่งที่ตั้งข้อสังเกตคือ การเคลื่อนย้ายหรือย้ายถิ่นฐาน (immigrate) เข้าไปในเกาะฮ่องกงของชาวอังกฤษ ไม่ค่อยมี (จะมีแต่เฉพาะผู้ปกครอง) ถึงแม้ภาษาราชการคือ อังกฤษ แต่ประชาชนก็ยังคงสื่อสารกันด้วยภาษากวางตุ้ง เป็นส่วนใหญ่ ถึงจะอยู่ภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักร แต่ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ก็ไม่ได้ถูกกลืนหายหรือเปลี่ยนไป ถ้าเปรียบเทียบ (สัมปทาน 99 ปี เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว) ในปัจจุบันที่กลุ่มทุนจีนได้รับสัมปทานจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เป็นเวลา 99 ปี) แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง จากการที่ผู้วิจัยได้ไปสังเกต สิ่งที่ปรากฏเห็นได้ชัด คือ การก่อสร้าง อาคาร สถาปัตยกรรม มีรูปแบบวัฒนธรรมจีน มีการใช้ภาษาจีนอย่างแพร่หลาย (เช่น การสื่อสาร บ้ายบอทาง ชื่อร้าน ชื่ออาหาร) มีการค้าขายสินค้าจีน โดยพ่อค้าชาวจีน และที่สำคัญมีชุมชนชาวจีน เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงการถูกกลืนวัฒนธรรม และสังคมโดยสิ้นเชิง ถึงแม้พื้นที่ดังกล่าว

จะมีประชากรท้องถิ่นอยู่ แต่ก็แค่แรงงาน (ชาย/ หญิง) ที่คอยให้บริการนักท่องเที่ยวหรือนักธุรกิจ ที่เข้าไปใน เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว เท่านั้นเอง

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย กล่าวโดยสรุปจากการวิเคราะห์การครอบงำเศรษฐกิจแนวใหม่ ตัวอย่างดังกล่าว เนื่องจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ปัจจุบันอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด) มีความต้องการสนับสนุนทางด้าน เงินทุน การเงิน การผลิต เทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน ทำให้ต้องเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ จึงได้มีวิธีการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยการออกกฎหมายที่เอื้อต่อการลงทุนจากต่างประเทศ หรือสนใจในด้านภาษี การเข้ามาลงทุนจากต่างประเทศ ถึงแม้จะเกิดประโยชน์ในด้านการสร้างรายได้ให้กับประเทศ (รายได้จากการให้สัมปทานที่ดิน) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (ถนน - รางรถไฟ) และรายได้แก่ประชาชน (ทำให้คนในชุมชนมีงานทำ) อย่างไรก็ตาม อาจเป็นรายได้ที่ไม่มั่นคงในระยะยาว เนื่องจากประเทศที่เข้ามาลงทุนก็ต้องการผลตอบแทนกลับไปหรือสร้างความแข็งแกร่งในด้านความมั่นคง จึงทำให้ประเทศที่เข้ามาลงทุนมีอำนาจในการครอบงำระบบเศรษฐกิจเหนือสิ่งอื่นใดคือการครอบงำให้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตกเป็นอาณานิคมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้

สงครามการค้า (สหรัฐอเมริกา - จีน)

สงครามการค้าระหว่าง สหรัฐอเมริกา – สาธารณรัฐประชาชนจีน หมายความว่า การริเริ่มภาษีศุลกากรกับสินค้าที่ค้าขายระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกา กับ สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยในวันที่ 6 กรกฎาคม 2561 สหรัฐอเมริกาตั้งภาษีศุลกากร 25% ต่อสินค้าของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็น ส่วนหนึ่งของนโยบายพิกัดอัตราใหม่ของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา (ดอนัลด์ ทรัมป์) ตามนโยบายหลักที่แสดงออกชัดเจนคือ “อเมริกาต้องมาก่อน” (America First) เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าของสหรัฐอเมริกา ตลอดหลายปีที่ผ่านมาสหรัฐอเมริกาทกอยู่ในภาวะขาดดุลการค้ากับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากมูลค่าการส่งออกค่อนข้างน้อยหากเทียบกับมูลค่าสินค้านำเข้า และยิ่งกว่านั้น สาธารณรัฐประชาชนจีน เริ่มก้าวมาสู่มหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกแข่งกับสหรัฐอเมริกา ยิ่งทำให้หวั่นเกรงว่าจะเสียดุลไปมากกว่านี้ โดยรัฐบาลสหรัฐอเมริกา แจ้งว่าพิกัดอัตราดังกล่าวมีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองความมั่นคงของชาติ และเพื่อลดการขาดดุลการค้าของสหรัฐอเมริกา กับ สาธารณรัฐประชาชนจีน ไม่นานจากนั้นในวันที่ 10 กรกฎาคม 2561 สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้มีการประกาศพิกัดอัตราภาษีศุลกากรว่าไร้เหตุผล และยอมรับไม่ได้อย่างสิ้นเชิง จึงตอบโต้ด้วยการตั้งภาษีศุลกากรขนาดเท่ากันต่อผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกาเช่นกัน เป็นการประกาศศึกการค้าของสองยักษ์ใหญ่อย่างชัดเจน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564, ออนไลน์)

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย แสดงให้เห็นว่าประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่สนับสนุนนโยบายการค้าเสรี (Free trade) มาโดยตลอด แต่เมื่อมีการสูญเสียดุลทางการค้าแล้ว และเพื่อเป็นการ

ปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ นโยบายเศรษฐกิจที่จำกัดการนำเข้าจากประเทศอื่น โดยใช้วิธีการ เช่น การตั้งภาษีศุลกากร โควตานำเข้า และการวางระเบียบอื่นๆ จึงเข้ามามีบทบาท สถานการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้โครงสร้างทางการค้าระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งการกระทำของทั้งสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน นั้นก็เพื่อเป็นการปกป้อง และส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ โดยดำเนินการในรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ ที่มีลักษณะของการใช้มาตรการกีดกันทางการค้า (Protectionism) แม้ว่าในยุคปัจจุบันจะมีระบบเศรษฐกิจแบบการค้าเสรี มีองค์การต่างๆ คอยควบคุม เช่น GATT, WTO แต่ภายใต้การค้าเสรีก็มีหลายประเทศได้สร้างมาตรการทางการค้าหรืออุปสรรคทางการค้า (Trade Barrier) ขึ้นมาเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับประเทศตนเอง เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์ทฤษฎีพาณิชยนิยม (Mercantilism) ของผู้วิจัยพบว่า (1) วิวัฒนาการของแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นในยุโรป ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15 ซึ่งยึดหลักการเป็นชาตินิยม (Nationalism) และหลักการสร้างความมั่งคั่งให้ชาติพร้อมกับอำนาจ โดยมีโลหะเงิน และทองคำ (Silver and Gold) ทำหน้าที่เป็นเครื่องสะสมมูลค่าสะสมความมั่งคั่งของชาติ และเมื่อมีความมั่งคั่ง อำนาจทางการเมือง และอำนาจทางการเมืองก็จะเกิดตามมา (2) แนวคิดหลักของทฤษฎีพาณิชยนิยม (Mercantilism) คือการสนับสนุนการส่งออก และจำกัดการนำเข้า เพื่อสร้างให้เกิดส่วนเกินทางการค้า (Trade Surplus) ซึ่งจะนำมาซึ่งความมั่งคั่งและอำนาจ แต่ต้องเริ่มจากความเข้มแข็งภายในชาติก่อน การสร้างการเกินดุลทางการค้านั้น ขึ้นกับความเข้มแข็งทางการเมืองและการทหาร กล่าวคือ การแสวงหาอาณานิคม (Colonialism) และแนวคิดของทฤษฎีพาณิชยนิยมใหม่ (Neo-Mercantilism) เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีแนวคิดคล้ายกับทฤษฎีพาณิชยนิยมเดิม แต่ปรับเปลี่ยนอยู่ในรูปแบบการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจแบบใหม่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ เช่น การกีดกันทางการค้า (trade barrier) มาตรการทางภาษี (tariff measures) และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff measures) เช่น การนำเอามาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ด้านแรงงาน ด้านสิทธิมนุษยชน เป็นต้น เรียกว่าการกีดกันทางการค้ารูปแบบใหม่ (protectionism) จากกรณีตัวอย่างพาณิชยนิยมใหม่ และ (3) หลักสำคัญของทฤษฎีพาณิชยนิยม (mercantilism) คือการสร้าง “ความมั่งคั่งและอำนาจ” เป็นการสร้างชาติให้ร่ำรวยและมีกองทัพที่แข็งแกร่ง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติ และนำไปสู่มหาอำนาจในที่สุด

จากผลการวิจัยพบว่า ลัทธิพาณิชยนิยม ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ยังคงมีอยู่ ซึ่งอยู่ในรูปแบบลัทธิพาณิชยนิยมใหม่ (Neo - Mercantilism) หรือชาตินิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Nationalism) ซึ่งมองว่าความมั่งคั่งของรัฐมาจากการปกป้องเศรษฐกิจภายในประเทศ ตัวอย่างเช่น การอาศัยเครื่องมือทางด้านกำแพงภาษีในการได้มาซึ่งความได้เปรียบของรัฐ (สงครามการค้า) หรือการเข้าไปสนับสนุนทางด้านเงินทุน การเงิน การผลิต เทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน กับรัฐใดรัฐหนึ่ง โดยการออกกฎเกณฑ์ ที่เอื้อประโยชน์ต่อ

ประเทศที่ให้การสนับสนุน (การครอบงำเศรษฐกิจ) และผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในระบบเศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 ก็คือ บรรษัทข้ามชาติ ซึ่งไม่ใช่ตัวแสดงที่เพิ่งปรากฏตัวขึ้นมา ภายหลังสงครามเย็น แต่บรรษัทข้ามชาตินี้มีบทบาทมาหลายศตวรรษแล้วตั้งแต่ยุคจักรวรรดินิยมในศตวรรษที่ 16 ในช่วงที่รัฐต่างๆ ยังดำเนินนโยบายการค้าแบบพาณิชย์นิยม เช่น บริษัท British East India ของอังกฤษ เป็นต้น ในปัจจุบันบรรษัทข้ามชาติเป็นเอกชนที่มีบทบาทครอบคลุมผ่านการค้า การเงิน และการลงทุนระหว่างประเทศ รวมทั้งความมั่นคงของรัฐ (กุลลินี มุททากลิน, 2559, หน้า 10)

กล่าวได้ว่าข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ลัทธิพาณิชย์นิยม ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ คือ ความมั่งคั่งของรัฐมาจากการปกป้องเศรษฐกิจภายในประเทศ และการสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศชาตินั้น อยู่ที่ความสามารถของแต่ละประเทศ (รวมถึงการพัฒนาประชากร, เทคโนโลยี และทรัพยากร) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนา หรือกลยุทธ์การพัฒนาประเทศมากขึ้น เพื่อการแข่งขันกันในตลาดการค้าเสรีทั้งในประเทศ (เน้นในเรื่องการพึ่งพาตนเองได้ เช่น นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าควบคู่ไปกับการปกป้องอุตสาหกรรมที่สามารถผลิตได้เองภายในประเทศ) และระหว่างประเทศ (การค้าเสรี ในสถานการณ์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายส่งเสริมการส่งออก) เพื่อเป็นการสะสมทุน ทำให้ประเทศมีความมั่งคั่ง และนำทุนนั้นกลับมาสร้างประเทศให้เข้มแข็ง (โดยการมีกองทัพที่แข็งแกร่ง) เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติ เหนือสิ่งอื่นใด ประเทศไทย เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจการเมืองโลก ย่อมได้รับผลกระทบตามแนวคิดทฤษฎีของลัทธิพาณิชย์นิยมใหม่ (ที่ชาติมหาอำนาจดำเนินนโยบายอยู่) เพื่อตระหนักว่าแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว จะไม่ทำให้ประเทศไทยอยู่อย่างถาวร

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีพาณิชย์นิยม และพาณิชย์นิยมใหม่ โดยแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากเมื่อบริบทของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง รูปแบบของพาณิชย์นิยม ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเช่นกัน แต่ก็ยังมีร่องรอยของแนวความคิดเดิมอยู่ แต่หลักสำคัญของแนวคิดทฤษฎีอาจไม่เปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์ทฤษฎีพาณิชย์นิยม ในแต่ละช่วงเวลานั้น น่าจะช่วยค้นพบข้อคิดเห็น และควรวิเคราะห์ในมิติของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศควบคู่ไปด้วย เพื่อที่จะช่วยเติมเต็มประเด็นในการวิจัยในครั้งต่อไปได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กุลลินี มุทธากลิน. (2559). *ชุดวิชาไทยในเศรษฐกิจโลก หน่วยที่ 3 ประเทศไทยกับเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ*. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คมชัดลึก. (2559). *สวนกล้วยจีนกับชาวทมิฬ*. วันที่ค้นข้อมูล 14 มิถุนายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.komchadluek.net/scoop/225460>
- จิตติภัทร พูนขำ. (2564). *ความท้าทายของการเมืองโลก 2019 : ก้าวข้ามวิกฤตท้าทายระเบียบเสรีนิยม*. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/the-challenge-of-world-politics-2019/>
- ไทยพีบีเอส. (2563). *คิงส์โรมัน เมืองใหม่จีน ตรงข้าม อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่*. วันที่ค้นข้อมูล 9 มกราคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/289644>
- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2558). *เศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศเบื้องต้น*. คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นวิทย์ เอ็มเอก. (2557). *วิทยานิพนธ์เรื่องสมรรถนะเชิงพฤติกรรมเพื่อความสามารถในการแข่งขันและความสำเร็จของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย - มาเลเซียเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พรศิลป์ พชรินทร์ตะกุล. (2551). *วิทยานิพนธ์เรื่องเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจในประเทศไทย กรณีศึกษา: บทบาทของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยในการเจรจาข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ*. คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). *ลัทธิพหุนิยม*. วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B8%9E%E0%B8%B2%E0%B8%93%E0%B8%B4%E0%B8%8A%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%A2%E0%B8%A1>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). *สงครามการค้าจีน - สหรัฐ*. วันที่ค้นข้อมูล 14 มิถุนายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B8%99%E2%80%9393%E0%B8%AA%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90>
- วรวิทย์ เจริญเลิศ. (2562). *ประวัติศาสตร์แนวคิดเศรษฐกิจการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ ภูวภัทรพร. (2562). *ประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐกิจ History of Economic Thought*.

แชมป์ นิมโพนุลย์ และณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ

คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุรีย์พร พานิชอัตรา. (2557). *เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ*. คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี.

Balaam, D. N., & Veseth, M. (2008). *Introduction to International Political Economy*. New Jersey:
Pearson Prentice Hall.

Pennington, D. (1989). *Europe in the Seventeenth Century*. London: Longman.

O'Brien, R., & Williams, M. (2010). *Global Political Economy*. New York: Palgrave Macmillan.

Miller, T. (2017). *China's Asian Dream: Empire Building Along the New Silk Road*. London: Zed
Books.